

Maren Elise Westheim Damsgaard

Stille atferd i skolen

«Hvordan kan vernepleieren være en støtte for elever med stille atferd i deres sosiale og faglige utvikling i skolen?»

Bacheloroppgave i Vernepleie

Veileder: Lise Tevik Løvseth

Mai 2021

Maren Elise Westheim Damsgaard

Stille atferd i skolen

«Hvordan kan vernepleieren være en støtte for elever med stille atferd i deres sosiale og faglige utvikling i skolen?»

Bacheloroppgave i Vernepleie
Veileder: Lise Tevik Løvseth
Mai 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for medisin og helsevitenskap
Institutt for psykisk helse

Kunnskap for en bedre verden

SAMMENDRAG

Tittel: Stille atferd i skolen

Introduksjon: De stille barna i skolen har ikke vært forsket like mye på som de mer utadvendte og utagerende barna. I de senere årene har temaet fått mer oppmerksomhet, da forskning har vist hvilke utfordringer denne atferden kan føre til. Det må derfor rettes et lys mot hvordan en kan støtte de stille barna i skolen.

Hensikt: Hensikten med bacheloroppgaven er å belyse hvordan vernepleieren kan understøtte læring og sosial utvikling hos stille barn i skolen.

Metode: Oppgaven benytter seg av litteraturstudie som metode ut fra fem vitenskapelige artikler. Resultatene drøftes mot vernepleierfaglig relevans i lys av relevant teori og litteratur.

Resultater: Resultatene fra de vitenskapelige artiklene beskriver hvordan den stille atferden kommer til uttrykk i skolen, utfordringer og ulike strategier lærerne tar i bruk i møte med disse barna. Det er identifisert tre hovedtema: 1) Sosial kompetanse, 2) Faglig kompetanse, og 3) Voksenrollen som relevant for vernepleiers arbeid med stille barn i skolen.

Konklusjon: Det er viktig å ha fokus på elevene med stille atferd slik at de får deltatt sosialt og faglig på lik linje med medelevene. Vernepleierens kompetanse kan bidra til å tilrettelegge etter individets forutsetninger eller senke kravene fra omgivelsene og dermed være en støtte for stille barn. Vernepleieren legger til rette for trygge rammer og tverrfaglig samarbeid for å utvikle den sosiale og faglige kompetanse til stille barn i skolen. Vernepleieren er et viktig supplement i tverrfaglig samarbeid i møte med de stille barna, og det er viktig med mer systematisk kunnskap fra forskning og praksis på dette tema for å utvikle god vernepleierfaglig praksis i skolen.

Antall ord: 7211

ABSTRACT

Title: Quiet behaviour at school

Introduction: The quiet children at school have for a long time been overlooked by the more extrovert and talkative children. In recent years, the topic has received more attention, as research have shown what kind of challenges this type of behavior can lead to. An increased focus should therefore be directed towards supporting the quiet children at school.

Purpose: The purpose of my research is to shed light on how the social educator can support learning and social development with quiet children at school.

Method: In my literature studies i have used five scientific articles. The results are discussed against social educator relevance in light of relevant theory and literature.

Results: The results from the scientific articles shed light on how the quiet behavior. is expressed at school, how different challenges appaers and which different strategies the teachers use in their encounter with these children. Three main themes have been identified: 1) Social competence, 2) Professional competence, and 3) the adult role as relevant for the social educator working with quiet children at school.

Conclusion: It is important to focus on the pupils with quiet behavior so that they experience mastery socially and academically. The social educator competence can contribute to adapting to the individual's prerequisites or lowering the demands from the environment and increase social competence, provide a safe framework and interdisciplinary collaboration to develop social and professional development for quiet children at school. The social educator is an important supplement in interdisciplinary collaboration in meeting with the quiet children. It is important to have more systematic knowledge from research and practice on this topic in order to establish good practice among social educators working at school.

Number of Words: 7211

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema	3
1.2 Avgrensning og presisering av problemstilling.....	3
1.3 Begrepsavklaring stille barn.....	3
1.4 Vernepleierfaglig relevans.....	4
1.5 Oppgavens hensikt	4
1.6 Oppgavens disposisjon	4
2.0 Teori	5
2.1. Stille atferd	5
2.1.1 Mulige årsaker til stille atferd	5
2.1.2 Stille atferd som atferdsproblem.....	5
2.2 Vernepleierfaglig kompetanse	6
2.3 Sosial og faglig kompetanse.....	6
2.4 Inkludering i skolen	7
2.5 Tverrfaglighet i skolen.....	7
3.0 Metode	8
3.1 Søkeprosess	8
3.2 Søkehistorikk.....	10
3.3 Litteratormatriser	10
3.4 Metodediskusjon.....	16
3.5 Analyse av resultater	17
4.0 Resultat	19
4.1 Sosial kompetanse	19
4.2 Faglig kompetanse	20
4.3 Voksenrolle i skolen	21
5.0 Diskusjon	22
5.1 Sosial kompetanse	22
5.1.1 Øke sosial kompetanse.....	22
5.1.2 Inkludere medelever	23
5.2 Faglig kompetanse	23
5.2.1 Trygge rammer.....	24
5.2.2 Klassemiljø	25
5.3 Tverrfaglig samarbeid	25
6.0 Konklusjon	28
7.0 Litteraturliste	29

1.0 Innledning

1.1 Presentasjon og begrunnelse for valg av tema

Temaet i denne bacheloroppgaven undersøker de stille barna og deres atferd i skolen. Temaet har betydning for vernepleierens kompetanse i skolen, og drøfter hvordan vernepleieren kan støtte de stille barna sosialt og faglig. Siste praksisperiode som vernepleierstudent på NTNU ble tilbragt på en barneskole, og det var her interessen for de stille elevene kom frem. For meg ble det tydelig at de trengte mer oppmerksomhet sosialt og faglig, og de fikk sjeldent dette på grunn av elever som mer synlig trengte hjelp, rakk opp hånda og var mer aktive. Sæteren (2019) bekrefter at den utagerende og utfordrende atferden har fått mye oppmerksomhet i klasserommet og i forskningsbildet i flere tiår, fremfor de stille barna og deres behov i skolen. Dette ga inspirasjon til både valg av tema og problemstilling for bacheloroppgaven. Ut ifra dette temaet skal oppgaven fokusere på følgende problemstilling:

«Hvordan kan vernepleieren være en støtte for elever med stille atferd i deres sosiale og faglige utvikling i skolen?»

1.2 Avgrensning og presisering av problemstilling

Begrepet *elever* er brukt i problemstillingen, men det kommer til å bli referert til både *elever* og *barn* videre i oppgaven. Et barn defineres som en person under 18 år (Barnekonvensjonen, 2003). Oppgaven fokuserer ikke på kjønnsforskjeller hos jenter og gutter, men det er vist til at jenter er mer isolerte, ensomme og innadvendte enn gutter i skolen (Nordahl, Flygare & Drugli, 2016).

1.3 Begrepsavklaring stille barn

Begrepene *stille* og *sjenerte barn* brukes gjennom hele oppgaven, da det er disse begrepene som brukes i forskningen som er funnet. Stille barn brukes som et overordnet begrep som omfatter flere atferdsuttrykk og personlighetstrekk som eksempelvis «innadvendt, introvert, beskjeden, sky, engstelig, inaktiv, sjenert og sosialt isolert» (Sæteren, 2019, s.18). Alle disse begrepene overlapper og beskriver i mer eller mindre grad den samme type atferden som i denne oppgaven betegnes som *stille* og *sjenert*. Det som ofte kjennetegner disse barna i skolen er at de er stille i sin fremtoning, er lite muntlig aktive, og tar sjeldent eller aldri initiativ til å snakke eller å få oppmerksomhet fra lærere eller andre elever (Sæteren, 2019, s.18-19).

1.4 Vernepleirfaglig relevans

Vernepleiere bistår mennesker med ulike behov, til å styrke og mestre sin egen hverdag (Nordlund, Thronsen & Linde, 2015, s.24). Vernepleierens arbeidsoppgaver varierer i forhold til hvor en er ansatt, men felles er en overordnet rolle om å legge til rette for mennesker, slik at de kan oppleve mestring og få økt livskvalitet (Utdanning.no, 2019).

Sosialfaglig kompetanse hos vernepleiere ses på som et viktig supplement i blant annet skolen (Nordlund et.al., 2015), En medlemsundersøkelse gjennomført av Fellesorganisasjonen viser til at rundt 8% av medlemmene deres jobber i skolen og 0,5% i skolens fritidsordning (Fellesorganisasjonen, u.å.). Det er viktig å ha et sosialfaglig perspektiv på enkeltindividets sosiale sammenheng og på barnas rammebetingelser i skolen. Vernepleieren sin sosial- og pedagogiske kompetanse er nyttig i skolen, og spesielt for barn som trenger ekstra støtte sosialt og faglig (Nordlund et.al, 2015, s.23).

1.5 Oppgavens hensikt

Hensikten med bacheloroppgaven er å undersøke hvordan vernepleieren kan bidra til læring og sosial utvikling for stille barn, i skolen. Det er et mangfold av elever, behov og personligheter i skolen og det krever en bred kompetanse hos de ansatte (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020). En vernepleier legger til rette ut ifra elevens forutsetninger og rammene rundt for å sikre at alle barn blir sett og får den hjelpen de trenger, og oppgaven skal undersøke hvordan vernepleieren kan støtte barn med stille atferd i skolen (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020).

1.6 Oppgavens disposisjon

Første del i oppgaven er innledning. Del to presenterer teori relevant for problemstillingen. Del tre omhandler metode, hvor det beskrives fremgangsmåte og innsamling av forskning i denne litteraturstudien. I del fire presenteres resultatet fra fem forskningsartikler og en sammenfatning av disse. Deretter drøftes teori og forskning i del fem opp imot problemstillingen, og munner ut i en konklusjon i del seks. Til slutt ligger litteraturlisten og litteratur som er benyttet i denne bacheloroppgaven.

2.0 Teori

I denne delen redegjøres det for teori om stille barn, vernepleierfaglig kompetanse, sosial og faglig kompetanse, inkludering og tverrfaglighet i skolen, som er relevant for å belyse temaet og problemstillingen i oppgaven (Thidemann, 2019, s.105).

2.1. Stille atferd

2.1.1 Mulige årsaker til stille atferd

I forskning er det trukket frem fire mulige årsaker til stille atferd. Disse er «... omsorgssvikt, sårbarhet, traumer og oppdragerstil» (Sæteren, 2019, s.21). Sæteren (2019), trekker frem en femte mulig årsak som hun kaller for læringsmiljø. Psykiske lidelser som eksempelvis angst kan være en bakenforliggende årsak til at en elev er stille (Sæteren, 2019, s.21). Den stille atferden kan også være et uttrykk for at barnet ikke har det bra. Det kan også være omvendt at en elev har et stille atferds uttrykk, og eleven vil kunne føle seg mislykket og utilpass og kan på bakgrunn av dette utvikle angst og/eller depresjon (Sæteren, 2019, s.22). Den stille atferden kan også karakteriseres som et atferdsproblem, når den er et uttrykk for at eleven ikke har det bra (Sæteren, 2019, s.20).

2.1.2 Stille atferd som atferdsproblem

Utvikling av psykiske lidelser som angst og depresjon har sammenheng med stille atferd og kan skape utfordringer for barnets sosiale og faglige utvikling i skolen (Sæteren, 2019). Sæteren (2019) viser til at stille barn har større problemer når det kommer til å etablere og holde på vennskap. Disse barna blir også oftere ekskludert (Sæteren, 2019, s.28-29). Stille barn har ofte nære stabile relasjoner og ofte bare en bestevenn, men det er vist at disse vennskapene har noe lavere kvalitet enn de vennskapene hvor den ene ikke har en betydelig stille atferd (Sæteren, 2019, s.29-30). Stille atferd skaper ikke uro eller negative konsekvenser for medelever eller lærere, men kan hindre barnets utvikling sosialt og faglig. Dette betyr at stille atferd kan karakteriseres som et atferdsproblem, da det kan skape problemer for barnet det gjelder (Sæteren, 2019, s.12). Det er viktig å presisere at noen elever er stillere enn andre og ikke har noe problem eller utfordring med dette. Det er først når den stille atferden hindrer sosial og faglig utvikling og er et uttrykk for at barnet ikke har det bra, at atferden kan bli et problem (Sæteren, 2019, s.20).

2.2 Vernepleierfaglig kompetanse

Vernepleiere har kompetanse for å sikre likeverdige tjenester for alle grupper i samfunnet (Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning, 2019, §2). Vernepleieren har helsefaglig, sosialfaglig og pedagogisk kompetanse (Nordlund et.al., 2015, s.15). Den sosiale og pedagogiske kompetansen til vernepleieren er et viktig supplement i skolen (Nordlund et.al., 2015, s.10). Vernepleieren sin sosialpedagogiske kunnskap retter seg mot at tjenestemottakeren skal mestre sin egen situasjon (Nordlund, et.al., 2015). Vernepleiere i skolen bidrar til en læringsarena for alle barn, ved at de har kunnskap om hvordan legge til rette for best mulig læring ut fra individuelle forutsetninger, inkluderingspedagogikk og identifisere læringsmottakelighet (Fellesorganisasjonen, u.å.) Vernepleierens rolle er blant annet å sikre likeverdige tjenester, se barnets behov og forutsetninger og legge til rette skolehverdagen sammen med den enkelte eleven (Fellesorganisasjonen, u.å.). Det er viktig å vite hva eleven selv ønsker, og vernepleieren har en viktig rolle i å sikre selvbestemmelse og autonomi (Ellingsen, 2015, s.65).

Vernepleierfaglig kompetanse handler om å redusere samfunnets krav eller styrke individets forutsetninger (Brask, Østby & Ødegaard, 2016, s.25). Lie (1989) sin gap-modell handler om å minske gapet mellom individets forutsetninger og samfunnets krav. Det kan derfor være nyttig med grunnleggende arbeidsmodell i vernepleierfaglig arbeid også forkortet til (GAVE) for å kartlegge, analysere, utarbeide mål, utforme tiltak og evaluere tiltakene for å minske gapet mellom eleven sine forutsetninger og rammene i skolen (Nordlund et.al., 2015, s.65). Det er derfor relevant å drøfte Gap-modellen og GAVE-modellen opp imot stille barn og betydningen dette har for vernepleierfaget i skolen.

2.3 Sosial og faglig kompetanse

Sosial kompetanse er sentralt i læreplanene til grunnskolen (Askland & Sataøen, 2013, s.150). Sosial kompetanse henger tett sammen med opplevelsen av selvverd, som kommer til uttrykk gjennom sosial samhandling, der en får bekreftelse og aksept for den en er (Askland & Sataøen, 2013, s.150). Sosial kompetanse handler om å lykkes og mestre samspill med andre (Askland & Sataøen, 2013, s.150). Sosialt kompetente barn lykkes med å etablere og vedlikeholde vennskap noe barn med stille atferd har problemer med (Ogden, 2018).

Den sosiale kompetansen til stille elver er ikke like god som jevnaldrende og kan være preget av sosiale relasjonsvansker (Sæteren, 2019). Ogden (1991) i Imsen (2017) har laget en liste til bruk ved observasjon når det er snakk om sosiale relasjonsvansker. Det ene punktet lyder som følgende «Tilbaketrekking. Noen elever viser i stedet for utagering en overkontrollert tilbaketrekking, passivitet og innesluttethet. De viser sjelden følelser, tar sjelden initiativ, er blant dem som overses og «glemmes» i klasseoffentligheten» (Imsen, 2017, s.282). Faglig og sosial læring henger sammen, og disse to arenaene påvirker hverandre både negativt og positivt. Har en det dårlig sosialt i skolen, vil det kunne gå utover skolefagliglæring (Nordahl et.al., 2016).

2.4 Inkludering i skolen

Inkludering i skolen handler om et læringsmiljø hvor alle har en plass i det sosiale og faglige mangfoldet. I mange tilfeller vil det derfor være nyttig å tilpasse læringsmiljøet slik at alle har mulighet til å delta både faglig og sosialt (Statped, 2020). Prinsippet om inkludering starter rundt 1980-tallet i USA og dreide seg i hovedsak om elever med spesielle behov. Det handler om å endre læringsmiljøet og systemet i skolen som er med på å legge rammene for undervisningen, slik at alle blir inkludert uansett forutsetninger (Imsen, 2017, s.248).

2.5 Tverrfaglighet i skolen

Vernepleiere som jobber i skolen, jobber sammen med blant annet lærere, ufaglærte, og spesialpedagoger. Kompetansen til vernepleiere om tverrfaglig samarbeid er derfor viktig når en jobber sammen med andre faggrupper og profesjoner (Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning, 2019, §4). Vernepleieren sin kompetanse er viktig i et tverrfaglig tilbud rundt elvene (FO, u.å.). Det er fordi utfordringer barn har, som har betydning for læring og utvikling krever ulik innsats fra ulike profesjoner (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020). Gjertsen, Hansen & Juberg (2018) beskriver også et behov for å supplere lærerrollen med profesjoner som har et sosial pedagogisk fokus. Når flere profesjoner med ulik kompetanse jobber sammen i skolen vil barnas behov bli dekt på ulike områder. Samarbeidet skal også være med på å oppdage utfordringer hos barna i en tidlig fase. Hvis den stille atferden oppdages tidlig, kan arbeid med denne eleven komme raskt i gang, noe som er viktig for barnets sosiale og faglige utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020).

3.0 Metode

Denne bacheloroppgaven er en litteraturstudie og systematisk innhenter kunnskap fra evidensbasert praksis og forskningskilder for å undersøke stille atferd i skolen og hvordan vernepleieren kan støtte barn med stille atferd (Thidemann, 2019, s.77).

3.1 Søkeprosess

Før søkeprosessen var det først og fremst viktig å formulere og avgrense en problemstilling. Dette for å få en oversikt over relevante søkeord, og hvilke databaser som er spesialisert rundt temaet i problemstillingen (Thidemann, 2019):

Rammeverket Population, Intervention, Comparison og Outcome (PICO) er blitt benyttet i denne oppgaven for å få en oversikt over relevante søkeord til problemstillingen, vist i *tabell 1* nedenfor (Thidemann, 2019, s.82). PICO er et hjelpemiddel for å gjøre problemstillingen presis og søkbar. Dette gjøres ved å presisere hvilken populasjon det dreier seg om «population», hva du er interessert i ved populasjonen «intervention», om du ønsker å sammenlikne to tiltak «comparison» og hvilke resultat du er interessert i «outcome». (Thidemann, 2019, s.82). «Comparison» er bevisst utelatt fra tabellen fordi det ikke er ønskelig å sammenlikne to typer tiltak. Det er for det meste tatt i bruk engelske søkeord, for å utvide søket og få flere treff.

Tabell 1: PICO-skjema

PICO	P – Population	I – Intervention	O – Outcome
	Elever 1-7 klasse	Stille/sjenert atferd, vernepleier i skolen	Strategier ved stille atferd
Søkeord	Children, student, pupils	Shyness, school, skole, vernepleier, shy, quiet, problems, behaviour	Understanding, strategies, support, inclusion

I starten av litteratursøkene ble Oria og Google Scholar brukt for å søke bredt og for å ikke legge noen begrensning på at en søkemotor er spesialisert på ulike felt. Dette ble gjort bevisst for å se hvilke nøkkelord som kom frem fra ulike artikler som kom opp. Det kom opp mange søketreff ved søk i Google Scholar og ORIA som tyder på at de stille barna er mye omtalt. Videre ble det gjort flere søk i databasen ERIC da denne databasen retter seg mot området pedagogikk, da temaet i oppgaven omhandler skolen. Det kom færre treff ved søk i ERIC, noe som kan tyde på at det er relativt lite forskning på stille barn i skolen, selv om de er mye omtalt.

Videre har det vært relevant og ta i bruk ulike inklusjons- og eksklusjonskriterier vist i *tabell 2* for å snevre inn litteratursøket og avgrense mengde litteratur mot det problemstillingen handler om (Thidemann, 2019). Artikkene må ha fagfelleevaluering og i hovedsak undersøke stille/sjenerte elever i barneskolen. Studier hvor lærere er utvalget er inkludert da skolen i hovedsak er læreren sin arena, og det finnes lite forskning på de sosialfaglige profesjonene knyttet mot stille/sjenerte elever. Et annet inklusjonskriterium er at studier skulle være gjort i Skandinavia, da dette kan sammenliknes med norske forhold. Som nevnt tidligere finnes det ikke like mye forskning på dette temaet, og det har derfor vært nødvendig å inkludere en studie gjennomført i Canada for å undersøke problemstillingen. Det har derfor vært viktig å være ekstra kritisk til denne forskningen da den ikke direkte kan overføres til norske forhold. Artikkene som er inkludert er publisert i journaler som har enten publiseringsnivå en eller to i Norsk senter for forskningsdata (NSD). Inklusjons og eksklusjonskriteriene er vist i *tabell 2* nedenfor.

Tabell 2: Inklusjons og eksklusjonskriterier

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
<ul style="list-style-type: none"> • Fagfellevurdert • Publiseringsnivå en eller to i NSD • Studier gjort i Skandinavia (Med unntak) • Stille/sjenerte elever i skolen • Lærere i skolen • Sosialfaglige profesjoner i skolen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikke fagfellevurdert • Artikler som er over 15 år gamle • Studier gjort utenfor Skandinavia (Med unntak)

3.2 Søkehistorikk

Tabell 3: Søkehistorikk

Søke nummer	Søkedato	Database	Avgrensninger	Søkeord & ordkombinasjoner	Antall treff	Leste abstrakt	Leste artikler	Artikler inkludert
1	25.02.2021	Oria	Fagfellevurdert 2015-2021 Språk: Engelsk Artikler	Shyness Understanding School	10 157	5	2	1
2	25.02.2021	Google Scholar	Fagfellevurdert 2010-2021	Children Shyness School	91 500	2	0	0
3	25.02.2021	Oria	Fagfellevurdert 2015-2021 Artikler	Vernepleier Skole	19	1	1	1
4	05.04.2021	Oria	Fagfellevurdert 2020-2021	Shy students Strategies	2169	4	1	1
5	07.04.2021	ERIC	Fagfellevurdert 2017-2021	Inclusion Pupils School	158	2	1	0
6	08.04.2021	ERIC	Fagfellevurdert Journal Articles	Shy student Strategies	29	2	1	1
7	15.04.2021	ERIC	Fagfellevurdert Journal Articles	Shyness «Problems» Behaviour	5	1	1	1

3.3 Litteraturmatriser

Litteraturmatrisene i *tabell 4* nedenfor viser en oversikt over artiklenes fulle referanse, hensikt, metode, utvalg, resultater, kvalitetsvurdering, relevans og etiske overveielser (Thidemann, 2019, s.9). Dette for å identifisere relevansen, sammenhenger og ulikheter mellom artiklene og undersøke om artiklene er sentrale for problemstillingen (Thidemann, 2019). Gjennom arbeid med litteraturmatrisene ble artiklene analysert, og det ble ekskludert en artikkel ved arbeid med litteraturmatrisen da det viste seg at resultatene ikke var relevante for å svare på problemstillingen. Det ble da gjort nye søk for å finne ny forskningsartikkel. De utvalgte artiklene ble også sendt til veileder for å sikre at de var godkjente.

Tabell 4: Litteraturmatriser

Artikkel 1: Referanse	Mjelve, L. H., Nyborg, G., Edwards, A. & Crozier, W. R. (2019). Teachers' understandings of shyness: Psychosocial differentiation for student inclusion. <i>Educational research journal</i> , 45(6), 1295-1311. https://doi.org/10.1002/berj.3563
Hensikt	Denne studien utforsker hvordan lærere bruker begrepet sjenerthet hos elever, og hvilke krav den atferden stiller til lærere i norske skoler.
Metode	Kvalitativ metode er tatt i bruk ved fokusgruppeintervjuer, observasjoner og individuelle intervjuer. Åtte lærere ble intervjuet individuelt, og observert i en til to timer. Ved observasjonene skrev den ene forskeren ned notater om hvordan læreren jobbet, hvor den andre forskeren tok videoopptak og filmet den sjenerte eleven og omgivelsene. De 11 andre lærerne ble intervjuet i tre ulike fokusgruppe intervjuer hvor de ble delt i tre grupper.
Utvalg	I studien deltok det åtte grunnskolelærere som på det tidspunktet jobbet med sjenerte elever. 11 andre lærere fra Norge som tidligere har hatt erfaring med sjenerte elever var også informanter. Lærerne var fra forskjellige grunnskoler og steder i Norge.
Resultater	Forskningen viser at lærere bruker begrepet sjenerthet som et overordnet begrep, og ut fra studien er det delt inn i tre hovedelementer. Disse er 1) <i>Innadvendt og tilbaketrukket</i> , 2) <i>Engstelig</i> , og 3) <i>Sjenerte barn har lav selvtillit</i> . Atferden identifiserer hva som stilles av krav til de som lærere og belyser noen strategier de tar i bruk. Resultatene viser at det er viktig å være oppmerksom, hjelpe barna sosialt, utforme et trygt klassemiljø, gi elevene roller i friminuttene, klasseromsorganiseringen og redusere avhengighet av de voksne.
Kvalitets- vurdering	Styrker: Rekrutteringen av deltakerne var i samsvar med kravene til det norske senter for forskning. Alle deltakerne har eller har hatt vellykket erfaring med å jobbe med sjenerte elever. Svakheter: 11 av deltakerne har jobbet med sjenerte elever før og det de husker kan derfor være mangelfullt.
Relevans	Studien har relevans for å belyse problemstillingen da den diskuterer og forsker på hva som legges i begrepet sjenerthet hos barn i skolen. Videre analyserer studien også hva slik atferd krever av lærerne. Noe som kan belyse hvordan vernepleieren kan støtte disse elevene.
Etiske overveielser	Alle deltakerne har underskrevet informert samtykke og data fra intervjuene ble anonymisert rett etter datainnhenting.

Artikkel 2: Referanse	Gjertsen, P-Å., Hansen, V. M. B. & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. <i>Tidsskrift for velferdsforskning</i> , 21(2), 163-179. https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05
Hensikt	Denne studien forsker på hvordan barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleieren (BSV) sin kunnskap om sosialpedagogikk, kan bidra inn i skolen og utfylle lærerrollen, særlig utenfor klasserommet i norske skoler. Studien undersøker problemstillingen: « <i>Hvilken rolle, kompetanse, status og ansvar har BSV-ere som arbeider i skolen innen områdene inkludering og samarbeid?</i> »
Metode	Studien tar i bruk kvalitativ metode. BSV-erne ble intervjuet i fokusgrupper gjennom en metodisk tilnærming. Dette for å fange opp variasjoner og fellesnevnerne i erfaringene deres. Av mellomlederne ble det gjort enkeltintervjuer. Det ble også gjort opptak av alle intervjuene bortsett fra et intervju med en mellomleder. I intervjuene tas det i bruk en intervjuguide som gjenspeiler problemstillingen.
Utvalg	Det deltok åtte BSV-ere som er skoleansatte, en rektor og fire mellomledere fra ulike skoler i Norge. Mellomlederne arbeider i nært samarbeid med og har personalansvar for BSV-erne
Resultater	1) <i>Sideordning og underordning</i> , 2) <i>tverrfaglighet og flerfaglighet</i> , 3) <i>generalist og spesialist</i> , og 4) <i>forutsigbarhet og uforutsigbarhet</i> , var temaer som kom frem blant resultatene i studien. Informantene beskrev at de har svært varierte roller og status i skolen, og resultatene viser at det til dels er glidende overganger mellom arbeidsoppgavene til BSV-profesjoner, helsesøster og lærere.
Kvalitets- vurdering	Styrker: Det kan ses på som en styrke at mellomlederne i studien hadde et tett samarbeid med BSV-erne i skolen. Det deltok flere vernepleiere og barnevernspedagoger enn sosionomer, det er en styrke for oppgaven at majoriteten var vernepleiere, da oppgaven omhandler vernepleieren i skolen. Svakheter: Rekrutteringsprosessen kan trekkes frem som en svakhet da BSV-erne og til dels mellomlederne var kjent med forskerne fra tidligere prosjekter og undervisningssammenhenger.
Relevans	Studien har relevans for oppgaven ved at den belyser sider ved å ha andre yrkesgrupper inn i skolen som for eksempel vernepleier. Den analyserer også hvilken kompetanse, rolle og ansvar vernepleiere kan ha i skolen.
Etiske overveielser	Forfatterne har ikke beskrevet noe om samtykke eller etiske godkjenninger som er gjort under studien.

Artikkel 3: Referanse	Nyborg, G., Mjelve, L. H., Edwards, A. & Crozier, W. R. (2020). Teachers` strategies for enchancing shy children`s engagement in oral activities: neseccary, but insufficient? <i>International Journal of Inclusive Education</i> , 1(1), 1-16. https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1711538
Hensikt	Denne studien undersøker hvilke utfordringer læreren møter hos sjenerte elever ved muntlige aktiviteter, og hva slags strategier lærerne har for å møte disse utfordringene i norske skoler.
Metode	Data er blitt samlet inn gjennom etter-observasjons simulerte tilbakekallings intervjuer og fokusgrupper. Studien har altså en kvalitativ metode. Observasjonene som ble brukt i det simulerte tilbakekallingsintervjuet varte i en til to timer. Lærerne skulle undervise i engelsk, matte eller norsk fordi det ofte er krav til muntlig aktivitet i disse emnene. Den ene forskeren fokuserte på læreren og skrev notater, hvor den andre tok videoopptak av den sjenerte eleven og omgivelsene rundt.
Utvalg	Det deltok åtte lærere og 11 andre lærere. Informantene er lærere som har eller har hatt positiv erfaring med å jobbe med sjenerte elever. Alle lærerne er fra forskjellige grunnskoler i Norge og inkluderer menn og kvinner.
Resultater	I analysen av datainnsamlingen var det fem aktivitetsområder som var mest fremtredende. Disse fem var å 1) svare på spørsmål i klassen 2) holde presentasjon 3) jobbing i grupper 4) jobbe i læringspar 5) lærer-elev interaksjon. Disse fem områdene blir nærmere beskrevet ut ifra hvilke utfordringer læreren ser hos sjenerte elever i muntlige aktiviteter, hva læreren gjør for å møte disse problemene og hva de handlingene forteller oss om lærings muligheter til sjenerte elever i oppgaver som krever muntlig aktivitet. Funnene viser at lærere legger vekt på angstreduserende tiltak når det kommer til muntlige aktiviteter.
Kvalitetsvurdering	Styrker: Rekrutteringen av informanter var i samsvar med kravene til Norges senter for forskning. Ved å ha to forskere som samler inn data styrker det reliabiliteten til dataen. Validiteten i analysene av resultatene er også styrket ved at det er fire forskere fra tre forskjellige land som har samarbeidet. Svakheter: Studien fokuserer på hvilke strategier lærerne tar i bruk, og er ikke nødvendigvis det elevene trenger.
Relevans	Studien har relevans i forhold til oppgaven ved at den retter søkelyset mot hvordan en kan inkludere de sjenerte barna i muntlige aktiviteter i klasserommet.
Etiske overveielser	Alle deltakere signerte skjema for informert samtykke, og intervjuene ble anonymisert etter datainnhenting. Video opptakene ble kun sett av forskningsteamet og den læreren opptaket gjaldt. Prosedyrene ble klarert av universitetets etiske komite.

Artikkel 4: Referanse	Coplan, R. J., Hughes, K., Bosacki, S., & Rose-Krasnor, L. (2011). Is silence golden? Elementary school teachers' strategies and beliefs regarding hypothetical shy/quiet and exuberant/talkative children. <i>Journal of Educational Psychology</i> , 103(4), 939-951. http://dx.doi.org/10.1037/a0024551
Hensikt	Studien undersøker grunnleggende strategier og holdninger som lærerne har ovenfor hypotetiske sjenerte/stille, snakkesalige og gjennomsnittlige barn i skoler i Canada.
Metode	Data har blitt samlet inn gjennom en anonym spørreundersøkelse på nett, og er derfor å se på som en kvantitativ metode. I undersøkelsen skulle lærerne først lese tre ulike scenarioer som beskrev tre ulike atferder: Sjenert/stille, utadvendt/pratsom og gjennomsnittlig/vanlig atferd. Etterfulgt av hvert scenario ble informantene bedt om å rangere på en skala fra en til fem, sannsynligheten for å benytte seg av ulike tilnærminger til den enkelte atferden. Lærerne sine meninger innenfor de tre områdene var også en del av undersøkelsen.
Utvalg	Informantene bestod av 275 barneskolelærere (241 kvinner, 34 menn) i alderen 23-64 år fra skoler i ulike deler av Canada.
Resultater	Spørreundersøkelsen viser at flertallet av grunnskolelærerne oppgir at de stille og sjenerte barna opplever mest negative sosiale og akademiske konsekvenser sammenlignet med medelevene. Resultatene viser også at lærerene oftere tar i bruk medelevfokuserte strategier ved stille atferd. Det kommer også frem at stille/sjenerte barn anses til å ha lavere intelligens enn medelevene.
Kvalitets- vurdering	Styrker: Studien har mange informanter, som gjør at svarene kan være overførbare til andre forhold. Svakheter: Majoriteten av informantene var kvinner og en kan ikke se bort ifra at de som valgte å delta i undersøkelsen har visse karakteristiske trekk som skiller dem fra de som ikke valgte å delta. Eksempelvis at de som deltar har sterke meninger om visse atferder.
Relevans	Studien belyser hvordan lærere oppfatter de stille/sjenerte barna i skolen, og hvilke strategier de tar i bruk i møte med disse elevene.
Etiske overveielser	Det ble innhentet etisk godkjenning fra deltakende universiteter og skoler. Det er en anonym spørreundersøkelse. Forfatteren understreker at rekrutteringsprosessen gjorde at en ikke har informasjon om samtykkekompetansen til deltakerne i denne studien.

Artikkel 5: Referanse	Lund, I. (2008). «I just sit there». Shyness as an emotional and behavioural problem in school. <i>Journal of Research in Special Educational Needs</i> , 8(2), 78-87. https://doi.org/10.1111/j.1471-3802.2008.00105.x
Hensikt	Studien ønsker å finne ut hvordan elever selv opplever å være sjenert i norske skoler. Det undersøkes også hvordan de kommer seg igjennom ved å ta i bruk ulike mestringsstrategier og deres forventinger til lærerne.
Metode	Forskeren bruker en kvalitativ metode ved bruk av dybde intervju og supplerer med videoopptak av intervjuene. Det ble også brukt vide og åpne spørsmål slik at informantene kunne uttrykke sine synspunkter.
Utvalg	Informantene i studien besto av ti jenter i alderen 14-18 år. Informantene har selv erfaring med det å være sjenert og stille i skolen. De ble plukket ut fra ulike skoler, og lærerne på skolen snakket med de elevene de mente passet kriteriene for studien.
Resultater	Resultatene fra studien understreker utfordringene sjenerte elever møter i skolen. Spesielt det å føle seg usynlig for lærere og medelever. Tross deres atferd, er budskapet til informantene tydelig: De vil bli inkludert og utfordret av lærerne sine. Utfordringene ved sosiale interaksjoner viser til at det er viktig å lage strategier og intervensjoner og at læreren er nøkkelen til denne oppgaven. Forskningen viser også at deres sårbarhet og behov for et trygt skolemiljø og betydningen av voksne som tar ansvar. Studien viser til et behov for mer kunnskap og fokus på denne gruppen med elever i skolen.
Kvalitetsvurdering	Styrker: Informantene har selv identifisert seg selv som sjenerte og at denne atferden er et problem i skole konteksten. Transkriberingen og opptakene ble sendt til informantene slik at de kunne endre, slette og/eller legge til kommentarer. Svakheter: Det er relativt få informanter og det er kun jenter som er en del av studien. Videoopptak av intervjuene kan også ha påvirket svarene til informantene. Det er også tre av informantene som ikke har svart på om resultatene er i samsvar med deres opplevelser. At det kun er en forsker og forfatter kan også ses på som en svakhet.
Relevans	Studien har relevans for oppgaven da den utforsker hva de stille og sjenerte elevene selv opplever i skolen og ønsker av lærerne sine, i motsetningen til annen forskning som viser til lærere sine opplevelser og meninger
Etiske overveielser	Det er ingen beskrivelser angående samtykke eller andre etiske overveielser gjort i studien.

3.4 Metodediskusjon

I denne oppgaven er det inkludert både kvalitative og kvantitative forskningsartikler. Det er fire artikler med kvalitative metoder hvor to tar i bruk intervju og observasjon, og en intervju (Mjelve et.al., 2019; Gjertsen et.al., 2018; Nyborg et.al., 2020); Lund, 2008). Den femte artikkelen bruker spørreundersøkelse som metode og er kvantitativ (Coplan et.al., 2011). Fordelen med de kvantitative studiene er at de gir målbare data, der hvor kvalitativ metode fokuserer på meninger og opplevelser hos mennesker (Dalland, 2018, s.52). Ved de fire kvalitative artiklene ble den kvalitative sjekklisten til helsebiblioteket benyttet (Helsebiblioteket, 2018). Ved den kvantitative studien, ble sjekklisten for prevelansstudie benyttet (Helsebiblioteket, 2006). Dette ble gjort for å gjøre en kritisk vurdering, og sikre at artiklene er av god kvalitet (Helsebiblioteket, 2016).

To av artiklene er gjort av de samme forskerne (Mjelve et.al., 2019; Nyborg et.al., 2020). Begge er førsteamanuensiser ved institutt for spesialpedagogikk på Universitet i Oslo og skal fra 2021 til 2025 forske videre på de sjenerte elevene i skolen (Universitetet i Oslo, 2020). Lund (2008) sine informanter er jenter, selv om det i denne oppgaven ikke er fokusert på jenter mer enn gutter. Det er viktig å lese resultatene med dette i mente. Den er inkludert fordi den undersøker sjenerte elever sine egne erfaringer og meninger, noe de andre artiklene ikke belyser.

En av de fem utvalgte artiklene er gjennomført i Canada hvor de har et ganske likt skole- og utdanningssystem som i Norge (Coplan et.al., 2011). Funnene fra denne artikkelen vil derfor være sammenliknbar med norske forhold som er med å styrke validiteten i oppgaven. Validitet betyr gyldighet og relevans, og innebærer at det som forskes på har relevans for problemstillingen (Dalland, 2018). Grunnen til at en studie fra et annet land er inkludert er på grunn av svært lite forskning på temaet i denne oppgaven. Det var derfor relevant å ta i bruk forskning gjort utenfor Norden for å få mer kunnskap om overføringsverdi og ulike faktorer på tvers av land og utdanningssystem.

Fire av fem utvalgte artikler er skrevet på engelsk. Det å lese en artikkel på engelsk, prøve å forstå, og i noen tilfeller oversette ord og setninger til norsk kan føre til at relevant informasjon forsvinner og blir misforstått. En må derfor ta høyde for at oversettelse og forståelse av artiklene kan ha blitt mistolket, og ikke nødvendigvis er

det forfatteren formidlet. Det er derfor viktig som Dalland (2018) også beskriver å gjøre rede for hvordan en har samlet inn data, hvilke feilkilder som kan ha påvirket resultatet, slik at leseren har mulighet til å vurdere påliteligheten. Pålitelighet eller med andre ord reliabilitet handler om en kan stole på måten informasjon er samlet inn på (Nordlund et.al., 2015, s.61).

Styrker ved denne studien er at de utvalgte artiklene er fagfellevurderte og er publisert i vitenskapelige tidsskrifter. Det er gjort søk i NSD, og alle artiklene som er inkludert er publisert i en journal med publiseringsnivå en eller to. En annen styrke er at de fleste artiklene er nyere forskning ved unntak av to (Lund, 2008; Coplan et.al., 2011). Lund (2008) sin forskning er inkludert i en nyere utgitt bok om stille barn i skolen (Sæteren, 2019), og Coplan et.al., (2011) sin forskning er skrevet om i en review artikkel som er utgitt i 2019 i tillegg til i boken om stille barn i skolen (Korem, 2018; Sæteren, 2019). Denne forskning blir derfor sett på som fortsatt gyldig og relevant.

3.5 Analyse av resultater

Artiklene ble først vurdert ved å se på overskrifter, nøkkelord og sammendrag for å få et inntrykk om de var relevante for problemstillingen. Artiklene som virket relevante ble skimlet, for å få en kjapp helhetsvurdering slik at irrelevante artikler ble ekskludert. Artiklene som ble ansett som relevante ble deretter lest grundigere og gjennomgått. IMRaD- struktur ble brukt ved gjennomlesing og gjorde lesingen mer effektiv og systematisk, ved at en hadde oversikt over hvor i lesingen en befant seg og kunne hoppe oversiktlig mellom de ulike delene (Thidemann, 2019). IMRaD står for introduksjon, metode, resultat og diskusjon (Thidemann, 2019, s.30).

Ved analysing av artiklene ble det tatt utgangspunkt i Aveyards tematiske analysemodell for å få en oversikt, denne er derimot ikke fulgt slavisk (Thidemann, 2019). En og en artikkel ble gjennomlest, med fokus på resultatdelen. Ved analysing av artiklene har det blitt tatt i bruk markeringstusj med ulike farger, noe Thidemann (2019) også anbefaler for å undersøke og skille ut informasjon. Temaene som de ulike artiklene undersøker i resultatdelen, ble skrevet inn i en tabell for å få en helhetlig oversikt over hva artiklenes resultater er. Deretter tok jeg for meg en og en resultatdel, og noterte en prikk inn i *tabell 5* ved temaene artikkelen belyste. Dette krevde flere gjennomlesninger, og nummeret på temaet ble notert i margin på

artikkelen for å få en oversikt over hvor temaet i artikkelen blir beskrevet. Temaene som kom frem i resultatene er vist i *tabell 5*, og er relevante for å belyse problemstillingen.

Tabell 5: Tematabell

Tema	Artikkel 1 (Mjelve)	Artikkel 2 (Gjertsen)	Artikkel 3 (Nyborg)	Artikkel 4 (Coplan)	Artikkel 5 (Lund)
1. Sosial kompetanse + konsekvenser	•			•	•
2. Faglig kompetanse + konsekvenser	•		•	•	
3. Voksenrollen i skolen	•	•	•	•	•
4. Klassemiljø og organisering	•		•		•
5. Muntlige aktiviteter			•		•
6. Kommunikasjon	•		•	•	•
7. Oppmerksomhet og inkludering	•		•		•
8. Relasjoner			•		
9. Tverrfaglighet		•			

Undertemaene som ble sett på som mest relevante for å belyse problemstillingen, kategoriseres videre inn i tre hovedtemaer vist i *Tabell 6*: 1) Sosial kompetanse, 2) Faglig kompetanse og 3) Voksenrollen i skolen. Det ville vært interessant å undersøke alle undertemaene, men grunnet oppgavens omfang lot det seg ikke gjøre.

Tabell 6: Sammenfatning av tema

Hovedtema	Undertema
Sosial kompetanse	- Sosial kompetanse og konsekvenser.
Faglig kompetanse	- Faglig kompetanse og konsekvenser. - Klassemiljø og organisering. - Muntlige aktiviteter.
Voksenrollen i skolen	- Voksenrollen i skolen og tverrfaglighet. - Oppmerksomhet og inkludering.

4.0 Resultat

Resultatene fra de fem utvalgte artiklene er identifisert i litteratormatrisene og fremstilles i denne delen under tre hovedtemaer: *Sosial kompetanse, faglig kompetanse og voksenrollen i skolen.*

4.1 Sosial kompetanse

Sosial kompetanse og konsekvenser sosialt vedrørende de stille og sjenerte barna var et gjennomgående tema i artiklene. Mjelve et.al., (2019) sine funn viser at sjenerte barn prøver å gjøre seg selv usynlige og mangler sosiale interaksjonsferdigheter. De unngår å gjøre feil og virker uinteresserte. De undervurderer seg selv både akademisk og sosialt, og de misliker sin egen tilstedeværelse. Disse resultatene støttes av Lund (2008) sine funn hvor det blir lagt frem at det ikke er lett å etablere og holde på vennskap, ta initiativ eller være i interaksjon med andre. De sjenerte barna definerer også seg selv som usynlige og ensomme (Lund, 2008). Coplan et.al., (2011) sine funn impliserer at de sjenerte barna vil oppleve størst sosiale konsekvenser sammenliknet med sine medelever.

Studien til Mjelve et.al., (2019) beskriver at lærere opplever at sjenerte og stille elever ofte er alene i friminuttene. De sjenerte beskriver seg selv som aktivt isolerende og opplever at ingen ønsker å være med de (Lund, 2008). Seks av barna i Lund (2008) sin studie sier de har en eller flere venner, hvor resterende fire fortalte at de ikke hadde venner på skolen. Funnen i studien viste allikevel at de som hadde venner følte seg ensomme. Mjelve et.al., (2019) sine resultater viser at elevene sin lave følelse av selvværd, viser seg utad ved at de undervurderer seg selv sosialt og faglig. Lund sin forskning støtter dette og viser til at de sjenerte barna er sårbare og sensitive for avvisning og har lavt selvbilde (Lund, 2008).

Mjelve et.al., (2019) sine resultater analyserer en del krav som stilles til lærere for å støtte de stille elevene. Blant annet støtte til å oppsøke medelever og engasjere seg sammen med dem (Mjelve et.al., 2019). Lund (2008) viser også til at de sjenerte barna ønsker å delta, men at de behøver hjelp fordi de ikke klarer å ta initiativ selv. De ønsker gjerne at de andre barna tar initiativ til samhandling og kommunikasjon (Lund, 2008). Lærere forteller også at en strategi de tar i bruk er å gi elevene roller i friminuttene, eksempelvis en velferdsleder (Mjelve et.al., 2019). Coplan et.al., (2011) sine funn viser at lærere mer sannsynlig tar i bruk medelevfokuserte strategier med

de stille elevene. Denne strategien beskrives ved å inkludere og involvere medlever for å øke de sosiale interaksjonene til de sjenerte barna.

4.2 Faglig kompetanse

De fleste artiklene belyser hvilke konsekvenser den stille atferden kan føre til faglig, og ulike strategier lærere tar i bruk i klasserommet. Mjelve et.al., (2019) sine funn viser til at de stille elevene søker etter stabilitet og kontroll i skolehverdagen. Nyborg et.al., (2020) sine resultater støtter teorien om at elevene har behov for å være forberedt. En strategi lærerne tok i bruk var å fortelle spørsmål dagen før, slik at eleven kunne øve og bli trygg. For å inkludere de stille elevene kreves det en forutsigbar klasseromsrutine og en plan for dagen og uken (Mjelve et.al., 2019).

Resultatene til Mjelve et.al., (2019) beskriver at elevene undervurderer seg selv ikke bare sosialt men også faglig. Lærere beskriver også den stille eleven til å ha lavest akademiske ferdigheter og intelligens, og er mer sannsynlig til å oppleve negative konsekvenser faglig enn medelevene (Coplan et.al., 2011). Det er derfor viktig å ikke sette for høye krav, og være sikker på at eleven klarer å mestre oppgavene som blir gitt (Nyborg et.al., 2020). Sjenertheten i seg selv kan være årsaken til at elevene viser lav selvtillit og undervurderer seg selv og ikke uttrykker på hvilke områder de trenger bistand (Mjelve et.al., 2019).

Mjelve et.al., (2019) impliserer at det er viktig å jobbe mot et klassemiljø hvor ingenting er feil eller dumt. Lund (2008) sin forskning viser til hvorfor det er viktig med et trygt skolemiljø, da hennes funn viser at de sjenerte elevene selv knytter den sjenerte atferden til et usikkert skolemiljø. Nyborg et.al., (2020) analyserer og viser frem ulike strategier når det kommer til angstreduserende tiltak for de sjenerte elevene, slik at de skal føle seg trygge i klasseroms settingen og være inkludert. Når det kommer til å holde en presentasjon kan en presentere i mindre grupper eller at de er flere som presenterer. Når det kommer til andre gruppearbeid viser studien at lærere ofte konsekvent setter sammen grupper slik at den sjenerte eleven kommer sammen med noen de er trygge på og at det da ble lettere å samarbeide. Det samme gjaldt å jobbe i grupper med samme kjønn, da de sjenerte elevene er svært sensitive på alt som får de til å skille seg ut (Nyborg et.al., 2020)

4.3 Voksenrolle i skolen

Flere av artiklene legger fokus på hvilke krav som stilles til de voksne som jobber i skolen. Noen av artiklene peker på læreren i møte med den sjenerte og stille eleven, og en forskningsartikkel på vernepleieren sin rolle i skolen. Mjelve et.al., (2019) impliserer i sin forskning at det å være oppmerksom, kan ses på som et krav for lærere, til å legge inn en innsats i å skape relasjon med den sjenerte eleven. Lund (2008) viser at sjenerte elever føler seg usynlige. En annen studie viser også at det er viktig å være oppmerksom på de stille elevene og alltid ha de i bakhodet for å sikre at de ikke faller ut sosialt og faglig (Nyborg et.al., 2020). Resultatene fra en annen studie viser til at de sjenerte elevene ønsker å bli utfordret av de voksne til å snakke og delta i klassen og ønsker å bli mer synlige og inkludert av andre (Lund, 2008).

Nyborg et.al., (2020) sine funn når det kommer til krav til de voksne handler om å sette individuelle mål for eleven, for å øke elevens kapasitet og selvtillit over tid. Det kreves også at en ikke setter for høye krav til eleven. En mindre brukt strategi fokuserte på å bygge opp elevens selvtillit for å delta i muntlige aktiviteter i timen. Strategiene handler om å inkludere de stille barna i aktiviteter, som også viser seg å være viktig videre i skoleløpet (Nyborg et.al., 2020). I en annen artikkel blir muntlig aktivitet beskrevet som noe av det verste på skolen, av en sjenert elev. Det hadde mye med engstelsen for at medelever skulle kommentere og gjøre narr av henne (Lund, 2008).

Gjertsen et.al., (2018) i sin forskning drøfter og analyserer vernepleieren sin rolle i skolen. Resultatene legger vekt på viktigheten av tverrfaglighet i skolen, da skolen har et stor mangfold av elever som i mange tilfeller krever ulik faglig kompetanse. BSV-ere vil ha den evnen til å legge til rette for undervisning, og skape mestringsfølelse hos elevene faglig og sosialt. Funnene viser også at BSV-ere har en viktig rolle i overganger og utetid. Forskingen impliserer at en vernepleiers rolle i skole handler om å støtte barna og være en trygg voksen i opplæringen. Resultatene viser også til at BSV-ere legger vekt på helhetssynet og har fokus på alle områdene i livet til barnet og ikke bare i skolen. Funnene viser til at for en vernepleier er det et uklart skille mellom pedagogisk, spesialpedagogisk og miljøterapeutisk arbeid i skolen, og at det kan være glidende overganger mellom arbeidsoppgavene til lærere, helsesøstre og BSV-profesjonene (Gjertsen et.al., 2018).

5.0 Diskusjon

Problemstillingen i denne bacheloroppgaven: *Hvordan kan vernepleieren være en støtte for elever med stille atferd i deres sosiale og faglige utvikling i skolen?* Vil i dette kapitlet drøftes imot deler av teorikapitlet, de sammenfattende resultatene og relevant litteratur (Thidemann, 2019). Strategiene som er beskrevet i artiklene, beskriver læreren sin rolle i møte med de stille elevene. Flere av disse strategiene er overførbare til vernepleieren sin kompetanse og rolle i skolen, fordi det er glidende overganger mellom arbeidsoppgavene til en vernepleier og lærer, og de komplementerer hverandre (Gjertsen, et.al., 2018).

5.1 Sosial kompetanse

Samtlige artikler trekker frem lavt selvbilde, mangel på sosiale interaksjonsferdigheter, vanskeligheter for å ta initiativ og ensomhet, som konsekvenser stille barn kan oppleve sosialt (Mjelve et.al., 2019; Lund 2008). Med tanke på dette kan vernepleieren støtte de stille barna ved å øke den sosiale kompetansen og/eller inkludere medelevene i sosiale sammenhenger.

5.1.1 Øke sosial kompetanse

Vernepleieren har blant annet et sosialpedagogisk fokus inn i skolen, som er et viktig supplement (Nordlund et.al., 2015). Dette er kompetanse som kan styrke vernepleieren i møte med stille barn, for å øke deres sosiale kompetanse. Ved å øke den sosiale kompetansen, kan det motvirke at barna undervurderer seg selv sosialt, slik Mjelve et.al., (2019) sin forskning viser at de gjør. Sosial kompetanse henger tett sammen med opplevelsen av selvverd (Askland & Sataøen, 2013). Stille og sjenerte elever er også sensitive for avvising og har et lavt selvbilde (Lund, 2008) Dette er punkter som henger tett sammen med opplevelsen av selvverd (Askland & Sataøen, 2013).

En vernepleier som støtter den stille eleven i deres sosiale utvikling og øker deres sosiale kompetanse kan bidra til å redusere faren for negative konsekvenser sosialt, og skape en arena for mestring i sosiale sammenhenger (Nordahl, et.al., 2016). Lund (2008) sin forskning impliserer at de stille og sjenerte barna ønsker å delta sosialt men at de ønsker hjelp til å delta. Dette kan tyde på en viktig støttende strategi ved å gi de stille barna kunnskap om hvordan en kan ta initiativ og vedlikeholde vennskap.

Dette stemmer overens med å øke individets forutsetninger for å møte kravene som stilles til sosial kompetanse i skolen. På en annen side settes det også krav til de voksne i skolen ved å være oppmerksomme den stille eleven, og sikre at ingen faller ut sosialt (Mjelve et.al., 2019).

5.1.2 Inkludere medelever

At de stille barna har problemer med å ta initiativ, handler om individets forutsetninger. Imidlertid så ønsker de stille barna å bli mer synlige og inkludert av medelevene (Lund, 2008). En vernepleier kan derfor jobbe med rammene rundt barnet for å imøtekomme samfunnets krav, slik som GAP-modellen til Lie beskriver (Lie, 1989). En mulighet for å inkludere de stille barna sosialt ved å endre rammene i skolen kan være å gi elevene ulike roller i friminuttene som også er pekt på som en strategi i forskning (Mjelve et.al., 2019). Når eksempelvis en medelev er velferds- eller trivselsleder i friminuttet, vil den utvalgte eleven ha som rolle å inkludere og ta initiativ til at andre ikke står alene i friminuttet. Forskning viser til at stille barn ønsker at andre tar initiativ til samhandling og kommunikasjon (Lund, 2008).

Lærere har også i en undersøkelse sagt at de tar i bruk medelev fokuserte strategier i arbeid med de stille elevene (Coplan et.al., 2011). Dette er en strategi vernepleiere også kan ta i bruk ved å inkludere medelevene til den stille eleven. Ved å involvere og inkludere medelevene, vil det kunne øke de sosiale interaksjonene til barnet. Ved at de sjenerte elevene blir mer og mer utsatt for sosiale interaksjoner kan det gradvis øke selvbildet deres og den sosiale kompetansen (Askland & Sataøen, 2013). Opplevelsen av selvverd henger sammen med sosial kompetanse, og ved å få aksept og bekreftelse sosialt, og lykkes i samspill med andre vil det være en støtte for stille elever til å utvikle seg sosialt (Askland & Sataøen, 2013). Dette stemmer overens med at rammene i skolen må tilpasses den stille eleven for å kunne støtte deres sosiale utvikling (Statped, 2020). Sosial og faglig læring henger sammen og den sosiale støtten vil dermed også støtte barnets faglige utvikling (Nordahl et.al., 2016).

5.2 Faglig kompetanse

Trygge rammer og angst reduserende tiltak i klasserommet var fremtredende i resultatene, for å støtte de stille elevene i deres faglige utvikling. De stille barna trenger stabilitet, kontroll og forutsigbarhet i skolehverdagen (Mjelve et.al., 2019;

Nyborg et.al., 2020). Elevene trenger opplevelse av kontroll, og ved å sørge for stabilitet og forutsigbarhet i skolehverdagen, kan det føre til mestring (Nyborg et.al., 2020)

5.2.1 Trygge rammer

En form for å skape forutsigbarhet er å snakke med den stille eleven om hva som skal foregå dagen etter, og eventuelt ulike spørsmål som skal bli stilt. Eleven vil kunne øve på svar til spørsmålene og føle seg trygg til å svare på spørsmål dagen etter (Nyborg et.al., 2020). På en annen side kan en forutsigbar klasseromsrutine virke som en støttende strategi. Dette kan handle om å ha en oversiktlig plan over hva som skal skje hver dag og uke. Videre vil det være hensiktsmessig for vernepleieren å etablere samarbeid med læreren, for å skape forutsigbare klasseromsrutiner som kan følges i praksis. Dette kan tyde på at å legge til rette for forutsigbarhet er en viktig støttende faktor for de stille elevene i deres faglige utvikling.

Når det gjelder strategier er det viktig å ikke sette for høye krav til eleven i klasserommet, når det kommer til muntlige aktiviteter og for øvrig sikre at eleven mestrer oppgavene som blir gitt (Nyborg et.al., 2020). Med hensyn til dette kan vernepleieren kartlegge hvor eleven befinner seg faglig ved bruk av hjelpemiddelet GAVE (Norlund, et.al., 2019). Deretter i samarbeid med læreren kan det bli utarbeidet et opplegg som gjør at den stille eleven opplever mestring ved de oppgavene som blir gitt. Dette stemmer overens med at en kan sette opp individuelle mål for eleven, for å øke selvtillit og mestring over tid (Nyborg et.al., 2020). Ved økende mestringsfølelse faglig kan sjenertheten reduseres, da eleven sin undervurdering av seg selv faglig, kan være årsak til den stille atferden (Nyborg et.al., 2020). På en annen side kan sjenertheten være årsaken til at elevene viser lav selvtillit og undervurderer seg selv faglig (Mjelve et.al., 2019).

Muntlige aktiviteter har blitt pekt på som noe av det mest utfordrende på skolen for de stille barna (Lund, 2008). Samtidig viser forskning at de stille og sjenerte barna ønsker å bli utfordret av læreren (Lund, 2008; Coplan et.al., 2011). Strategier som er kommet frem i forskningen er å trygge eleven ved at de kan gjøre muntlige presentasjoner i par, og med en person de føler seg trygg på.

Grupesammensetning kan ha betydning for hvor trygg eleven føler seg, og

opplevelse av trygghet kan gjøre at eleven tørr å delta i klasseroms aktivitetene (Nyborg et.al., 2020). Med hensyn til dette kan en vernepleier i samarbeid med lærer, legge til rette for at klasseroms aktiviteter i klasserommet skal være så trygt som mulig for den stille eleven.

5.2.2 Klassemiljø

Et trygt klassemiljø som fokuserer på at ingenting er feil å si i klasserommet, har i forskning blitt pekt på som en faktor som er viktig for sjenerte elever (Mjelve et.al., 2019; Lund, 200). Med andre ord så kan den sjenerte atferden komme av et usikkert klassemiljø. Dette stemmer overens med Sæteren (2019), som trekker frem læringsmiljø som en mulig årsak til stille atferd. En vernepleier kan legge til rette for et klassemiljø som fokuserer på det positive og som skal skape trygget. Hvor folk ikke snakker i munnen på hverandre, snakker uten å ha fått ordet og kommenterer andre. Muntlig aktivitet kan skape engstelse hos stille elever, bakgrunnen for dette var en frykt for at medelever skulle kommentere det eleven sa (Lund, 2008). Dette kan tyde på at et trygt klassemiljø hvor det er lov å gjøre feil kan være en strategi for å støtte stille elever i skolen. Et trygt klassemiljø for de stille elevene handler også om relasjonen til læreren, og er en faktor for at eleven opplever trygghet (Sæteren, 2019). Dersom det også er tilstede en vernepleier i klasserommet, som ofte har mer tid til overs og kan fokusere på det stille barnet, og jobbe for å lage en god relasjon, kan vernepleieren bli en trygghet i klasserommet (Gjertsen et.al., 2018). Når det gjelder å være oppmerksom og skape relasjon til det stille barnet har dette i forskning vist seg som et krav for lærere (Mjelve et.al., 2019). Det er derimot viktig for vernepleieren å samarbeide tett med andre profesjoner og faggrupper i skolen.

5.3 Tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er samarbeid på tvers av ulike faggrupper (Tveiten, 2019). Samarbeid på tvers av ulike profesjoner og faggrupper vil være en måte vernepleieren kan støtte de stille barna, fordi barn som har ulike problemer knyttet til atferden sin, vil dra nytte av å få oppfølging og støtte fra ulike faggrupper (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020). Gjertsen et.al., (2018) viser til at lærerrollen vil dra nytte av å suppleres med profesjoner som har et sosialpedagogisk fokus. Dette tyder på at vernepleieren sin kompetanse i et tverrfaglig arbeid er viktig for å sikre barnets beste (Fellesorganisasjonen, u.å.). Barnets behov vil bli dekt på

ulike områder når flere profesjoner med ulik kompetanse jobber sammen (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020). Tverrfaglig samarbeid er også noe regjeringen har satt opp mål i skolen. Et av målene er at uansett hvilke utfordringer et barn har, så skal de få hjelp gjennom tverrfaglig samarbeid (Kunnskapsdepartementet, 2019-2020).

Vernepleieren vil kunne supplementere læreren fordi profesjonen har evnen til å identifisere læringsmottakelighet og skape mestring hos eleven, etter individets forutsetninger (Gjertsen et.al., 2018; Fellesorganisasjonen, u.å.). Vernepleiere har også kunnskap om inkluderingspedagogikk (Fellesorganisasjonen, u.å.). Gjennom inkludering og tilpassing av læringsmiljøet til den enkelte eleven i samarbeid med læreren sin kompetanse om fag og undervisning, vil det kunne øke muligheten til at eleven kan delta faglig og sosialt (Statped, 2020). En vernepleier vil også ha mer tid og kan være tilstede i flere situasjoner og overganger enn lærere. Gjertsen et.al., (2018) viser også til at en vernepleier har en viktig rolle i overganger og utetid. Med tanke på vernepleierens helhetssyn, vil barnet kunne bli sett bak den stille atferden. En vernepleier vil derfor ha evnen til å kunne støtte barna på flere arenaer enn bare i klasserommet og se elevens muligheter og forutsetninger (Fellesorganisasjonen, u.å.)

En vernepleier sin pedagogiske kunnskap retter seg mot at den enkelte eleven skal mestre det en holder på med (Nordlund, et.al., 2015). Vernepleieren sin arbeidsmodell GAVE kan brukes som en strategi for å finne ut hva den stille atferden er uttrykk for ved å kartlegge og observere atferden. Deretter i samarbeid med læreren og eleven utarbeide mål og tiltak som kan virke støttende for eleven, der eleven trenger det (Nordlund, et.al., 2015). Det handler om å kartlegge de individuelle forutsetninger eleven har og identifisere læringsmottakelighet (Fellesorganisasjonen, u.å.). Dette står sentralt i vernepleier faglig arbeid, og ved å inkludere eleven jobber vernepleieren for å sikre selvbestemmelse (Ellingsen, 2015). Vernepleieren kan også støtte de stille elevene ved å hjelpe og veilede lærere i hvordan de kan hjelpe og støtte de stille elevene faglig og sosialt. Både når det gjelder læringsmottakelighet og andre støttende strategier (Fellesorganisasjonen, u.å.). Samarbeid mellom hjem og skole er ikke beskrevet i artiklene eller i teoridelen, men jeg vil allikevel peke på at det er relevant for å støtte stille barn i skolen. Dersom barn har faglige og sosiale vansker, bør det etableres samarbeid med foreldrene og

det kan være behov for tiltak ikke bare på skolen, men også hjemme (Nordahl et.al., 2016). Utvikling av sosial kompetanse, inkludering av medelever, trygge rammer og klassemiljø, og til slutt tverrfaglig samarbeid er faktorer som spiller inn på hverandre. Faktorene påvirker hverandre gjensidig når det gjelder elevens læring sosialt og faglig, og vernepleieren kan på de ulike områdene støtte eleven sin utvikling.

6.0 Konklusjon

Denne litteraturstudien, har undersøkt problemstillingen: *Hvordan kan vernepleieren være en støtte for elever med stille atferd i deres sosiale og faglige utvikling i skolen?*

Resultatene viser at det er viktig, å være bevisst konsekvensene den stille atferden kan føre til sosialt og faglig i skolen. Forskningen som har blitt presentert i denne oppgaven har også presisert at denne elev gruppen er forsket for lite på og trenger å rettes mer fokus mot. På bakgrunn av konsekvensene kan er derfor prøve ut ulike støttende strategier mot den sosiale og faglige utviklingen. Totalt sett vil både en vernepleier, lærer eller andre yrkesgrupper i skolen kunne ta i bruk ulike strategier for å være en støtte for de stille elevene. Vernepleieren sin kompetanse erstatter ikke læreren sin kompetanse, men supplere med sin sosialpedagogisk kunnskap.

Lie sin GAP-modell og GAVE-modellen er teoretiske rammeverk og verktøy vernepleierne kan ta med seg inn i skolen. GAP-modellen i vernepleierfaglig arbeid kan tas i bruk i skolen ved å rette fokus mot å støtte eleven sine forutsetninger opp imot skolen sine krav. Den belyser også skolens tilretteleggingsmuligheter sosialt og faglig for å møte eleven sine forutsetninger. GAVE kan også være en nyttig arbeidsmodell å ta i bruk for å støtte de stille elevene, for å få kartlagt og observert den stille atferden, og i samarbeid med læreren og eleven utforme mål og tiltak som kan redusere atferdsproblemet hos barnet. Disse modellene kan være støttende strategier for en vernepleier i arbeidet mot å støtte stille barn sin sosiale og faglige utvikling.

Det er stor aktualitet i temaet, men lite forskning. Spesielt på hvordan vernepleieren kan støtte de stille elevene sosialt og faglig i skolen. Det er relativt lite forskning på området og forskningen omhandler lærere og ikke sosialfaglige profesjoner i skolen. Ved å rette oppmerksomhet og søkelys mot de stille barna i skolen vil det kunne bidra til at flere får den støtten de trenger sosialt og faglig. Det handler ikke om å endre den stille atferden, men ta i bruk ulike strategier for å kunne støtte barnets utvikling sosialt og faglig.

7.0 Litteraturliste

- Askland, L. & S. O. Sataøen (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (3. utg.) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Barnekonvensjonen. (2003). FNs konvensjon om barnets rettigheter: *Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Brask, O.D, Østby, M. & Ødegård, A. (2016). *Vernepleierens kjerne roller, en refleksjonsmodell*. (1.utg.). Bergen: Fagbokforlaget
- Coplan, R. J., Hughes, K., Bosacki, S., & Rose-Krasnor, L. (2011). Is silence golden? Elementary school teachers' strategies and beliefs regarding hypothetical shy/quiet and exuberant/talkative children. *Journal of Educational Psychology*, 103(4), 939-951. <https://doi.org/10.1037/a0024551>
- Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving*. (6.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ellingsen, K. E. (Red.). (2015). *Vernepleierfaglig kompetanse og faglig skjønn*. (2.oppl.) Oslo: Universitetsforlaget
- Fellesorganisasjonen (u.å.). *Vernepleiere i skolen* [Brosjyre]. Hentet fra: <https://www.fo.no/getfile.php/1311801-1548957840/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Vernepleiere%20i%20skolen.pdf>
- Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning. (2019). Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning (FOR-2019-03-15-411). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-03-15-411>
- Gjertsen, P-Å., Hansen, M. B. V., & Juberg, A. (2018). Barnevernspedagogers, sosionomers og vernepleieres rolle og status i skolen. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 21(2), 163-179. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2018-02-05>
- Helsebiblioteket (2006). Sjekkliste for vurdering av prevalensstudie. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.helsebiblioteket.no/249212.cms>

- Helsebiblioteket (2016). Sjekklistor. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.helsebiblioteket.no/249212.cms>
- Helsebiblioteket (2018). Sjekkliste for vurdering av en kvalitativ studie. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.helsebiblioteket.no/249212.cms>
- Imsen, G. (2017). *Elevens verden*. (5. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Korem, A. (2018). Supporting shy students in the classroom: A review. *European Psychologist*, 24(3), 278-286. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000343>
- Kunnskapsdepartementet. (2019-2020). Tett på- tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. (Meld. St. 6 (2019-2020)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/?ch=6>
- Lie, I. (1989). *Rehabilitering: prinsipper og praktisk organisering*. Oslo: Gyldendal
- Lund, I. (2008). «I just sit there»: Shyness as an emotional and behavioural problem in school. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 8(2), 78-87. <https://doi.org/10.1111/j.1471-3802.2008.00105.x>
- Mjelve, L. H., Nyborg, G., Edwards, A. & Crozier, W. R. (2019). Teachers' understandings of shyness: Psychosocial differentiation for student inclusion. *British educational research journal*, 45(6), 1295-1311. <https://doi.org/10.1002/berj.3563>
- Nordahl, T., Flygare, E., & Drugli, M. B. (2016). Relasjoner mellom elever. *Utdanningsdirektoratet*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/sosial-laring-gjennom-arbeid-med-fag/Relasjoner-mellom-elever/Sosial-faglig-og-emosjonell-utvikling-og-laring/>
- Nordlund, I., Thronsen, A. & Linde, S. (2015). *Innføring i vernepleie*. (1. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Nyborg, G., Mjelve, L. H., Edwards, A. & Crozier, W. R. (2020). Teachers' strategies for enhancing shy children's engagement in oral activities: necessary, but insufficient?. *International Journal of Inclusive Education*, 1(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/13603116.2020.1711538>

Ogden, T. (2018, 30.august). Sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge.

Hentet 14.04.2021 fra <http://tidliginnsats.forebygging.no/Artikler--Kronikker/Sosial-kompetanse-og-sosial-laring-hos-barn-og-unge1/>

Statped. (2020, 13. november). Hva er inkludering. Hentet 16.04.2021 fra

<https://www.statped.no/temaer/inkludering/hva-er-inkludering/>

Sæteren, A. L, (2019). *Læreren i møte med elever med stille atferd*. (1.oppl.) Oslo: Gyldendal akademisk.

Thidemann, I-J, (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleiestudenter. Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget.

Tveiten, S. (2019). *Veiledning- Mer enn ord*. (5.utg.). Bergen: Fagbokforlaget

Universitet i Oslo. (2020, 17.desember). Stille og innadvendte elever trenger ekstra støtte fra læreren. Hentet 21.04.2021 fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-partner-pedagogikk/stille-og-innadvendte-elever-trenger-ekstra-stotte-fra-laereren/1785165>

Utdanning.no (2019, 14. februar). Vernepleier. Hentet 19.04.2021 fra

<https://utdanning.no/yrker/beskrivelse/vernepleier>

